

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Första kammaren.

Nr 23.

Tisdagen den 24 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 18 innevarande månad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 182, angående täckande av brist i samrealskolans i Söderhamn medel;
nr 193, angående tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal;
nr 194, angående ersättning åt vissa lärarinnor vid enskilda statsunderstödda läroanstalter;
nr 197, angående anslag till teckning av aktier i Kalix träindustriaktiebolag m. m.;
nr 201, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten;
nr 202, angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet;
nr 210, angående anslag till statsbana Malung—Vansbro m. m.; samt
nr 212, angående omorganisation av småskoleseminarierna m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 214, angående älgjaktens ordnande m. m.

Vid föredragning av jordbruksutskottets memorial nr 34, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslaget till kurser i trädgårdsskötsel, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 57, gjorda framställning angående anslag till ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs; samt
nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ombildning av gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Västervik.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 51, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 168, gjorda framställning angående anslag till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken m. m., dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminarier, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier.

Ang.
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
prövningar.

Punkten 1.

I den till riksdagen den 3 januari 1931 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 hade Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 168 av det vid statsverkspropositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att från och med vårterminen 1931 extra ordinarie lärare med full tjänstgöring vid allmänt läroverk, som biträdde vid de efter terminens slut infallande inträdesprövningarna till realskolans första klass och lyceets första krets, skulle — i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t skulle äga rätt meddela — för de dagar, som förflöte efter terminens slut till och med inträdesprövningarnas avslutning, äga uppbära ersättning enligt de grunder, efter vilka hans arvode under terminen utgått, dock att sådan ersättning icke skulle tillkomma lärare, vilken för uppehållande av förordnande som extra ordinarie lärare vore tjänstledig från av honom innehavd ordinarie tjänst,

dels ock till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 936,920 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,

a) medgiva, att från och med vårterminen 1931 extra ordinarie lärare med full tjänstgöring vid allmänt läroverk, vilken icke åtnjote arvodesförhöjning och som biträdde vid de efter terminens slut infallande inträdesprövningarna till realskolans första klass och lyceets första krets, skulle — i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t skulle äga rätt meddela — för de dagar, som förflöte efter terminens slut till och med inträdesprövningarnas avslutning, äga uppbära ersättning enligt de grunder, efter vilka hans arvode under terminen utgått, dock att sådan ersättning icke skulle tillkomma lärare, vilken för uppehållande av förordnande som extra ordinarie lärare vore tjänstledig från av honom innehavd ordinarie tjänst,

b) till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 965,800 kronor.

I motiveringen hade utskottet anfört bland annat:

»Vad först angår det begärda medgivandet i fråga om ersättning åt extra ordinarie lärare för biträde vid inträdesprövningarna anser sig utskottet böra framhålla, att till dessa prövningars förrättande de ordinarie lärarna i regel böra anlitas. Endast mera undantagsvis, då särskilda hinder eller svårigheter möta mot att avhålla prövningarna allenast med tillhjälp av ordinarie lärarkrafter, bör det ifrågakomma att för ändamålet taga i anspråk extra ordinarie lärare. Dock anser utskottet, att sådana extra ordinarie ämneslärare, som åtnjuta den av riksdagen från och med budgetåret 1928/1929 medgivna arvodesförhöjningen, icke böra erhålla här ifrågavarande ersättning, utan synas dessa böra, såsom ett villkor för arvodesförhöjningens utgående, åläggas skyldighet att utan särskild ersättning tjänstgöra vid inträdesprövningarna.»

Reservation hade avgivits av, utom andra, herrar *Kvarnzelius, Widell, Bergqvist, Svensson* i Kompersmålå, *Lundell* och *Pauli*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,

a) medgiva, att från och med vårterminen 1931 extra ordinarie lärare med

full tjänstgöring vid allmänt läroverk, som biträdde vid de efter terminens slut infallande inträdesprövningarna till realskolans första klass och lyceets första krets, skulle — i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t skulle äga rätt meddela — för de dagar, som förflöte efter terminens slut till och med inträdesprövningarnas avslutning, äga uppbära ersättning enligt de grunder, efter vilka hans arvode under terminen utgått, dock att sådan ersättning icke skulle tillkomma lärare, vilken för uppehållande av förordnande som extra ordinarie lärare vore tjänstledig från av honom innehavd ordinarie tjänst.

*Ang
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
prövningar:
(Forts.)*

b) -----

Den av reservanterna föreslagna motiveringen skilde sig från utskottets motivering endast däri, att den mening, som började med orden »Dock anser utskottet» och slutade med »inträdesprövningarna», uteslutits.

Herr Bergqvist: Av herr Kvarnzelius m. fl. har till detta utlåtande fogats en reservation, som rör en detalj i det föreliggande förslaget. Reservationen skiljer sig nämligen endast i frågan om ersättning till extra lärare för deltagande i inträdesprövningar vid de allmänna läroverken från utskottets hemställan. Kungl. Maj:t har föreslagit, att det för detta ändamål skulle beviljas ett belopp av 6,000 kronor. Utskottet tillstyrker beviljandet av 3,000 kronor, men uppställer på samma gång ett villkor, nämligen det, att de extra lärare, som ha tjänstgjort så länge, att de ha kommit i åtnjutande av särskild löneförbättring, skola vara skyldiga att deltaga i den ifrågavarande inträdesprövningen utan någon ersättning. Det förefaller oss reservanter vara småkitsligt — skulle jag vilja säga — att fästa detta villkor vid nämnda löneförhöjning. Vederbörande lärare ha ju i alla fall såsom extra ordinarie en osäker ställning, och när de på våren, innan de kunna resa till sina hemorter, måste stanna kvar i läroverksstaden flera dagar för att deltaga i inträdesprövningarna, synes det rimligt och billigt, att de få ersättning därför, oavsett om de ha löneförbättring eller ej.

Hela saken har en mycket ringa omfattning; det är en historia på kanske 1,000 eller 1.500 kronor, som det här gäller. Det synes mig, som om man borde låta samma bestämmelser gälla för alla extra ordinarie lärare.

Jag ber därför, herr talman, att för min del få yrka bifall till den av herr Kvarnzelius m. fl. avgivna reservationen.

Herr förste vice talmannen: Som det redan har påpekats, herr talman, sönderfaller detta utlåtande i två punkter, men dessa höra så intimt samman, att det egentligen blir en förenkling av diskussionen, om man under densamma rör sig på båda punkterna. Den ena punkten är nämligen en motivering för den andra, och det är på grund därav synnerligen svårt att hålla dem i sär.

Jag skulle vilja säga, att den ena punkten egentligen handlar om en ny avlöningsform; den andra angår ju en löneförbättring för extralärarna. Det är så, som det redan under debatten sagts, att det företages inträdesprövningar under våren vid våra läroverk. Man går naturligtvis ut ifrån att de lärare, som finnas vid de respektive skolorna, d. v. s. de ordinarie lärarna, i så stor utsträckning som möjligt skola övertaga och handhava dessa inträdesprövningar, men det kan ju också finnas fall — sjukdom och andra liknande — som kunna göra det nödvändigt att låta extra krafter träda till. Det förefaller emellertid, som om på grund av rektorernas släpphänthet det hela skulle ha urartat dithän att extralärarna i synnerligen stor utsträckning mest övertaga arbetet med dessa inträdesprövningar, ty det förslag, som föreligger här om ett anslag på 6.000 kronor, uppdelade i timpenningar à 12 kronor, betyder ju, att

Ang.
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
prövningar.
(Forts.)

500 timmar på det viset skulle behöva övertagas av extralärare. På den punkten ha alla inom utskottet reagerat och alla vilja ha det tillbaka i normala gångor eller så, att det skall vara de ordinarie lärarna vid skolorna, som skola handhava dessa inträdesprövningar. Därför ha såväl utskottet som reservanterna sänkt anslaget i fråga till 3,000 kronor för att på det viset markera, hur man verkligen vill ha det i framtiden.

Men så finns det också den punkten, som herr Bergqvist påpekade, och som skiljer utskottets majoritet och reservanterna åt. Det är nämligen så, att utskottet vill, att de lärare, som få en särskild löneförbättring — man kan väl kalla det så — skola utan någon ersättning deltaga i dessa inträdesprövningar, och detta lönetillägg kanske behöver något litet motiveras.

Genom 1927 års skolbeslut kommo kvinnorna i större utsträckning än förr att vandra in som lärare i statens läroverk. Denna invandring kom i så måtto att gå ut över de manliga lärarna, att deras befordringsutsikter blevo försämrade. Detta behjärtade riksdagen 1928 genom att giva dessa lärare, som på det viset hindrades i sin befordran, ett särskilt lönetillägg, nämligen 500 kronor för män och 400 kronor för kvinnor — för den händelse de hade tjänstgjort i sex år. Trots denna löneförbättring är det emellertid bekymmersamt för våra extralärare, och detta har gjort, att Kungl. Maj:t gått in till årets riksdag med en framställning, som innebär en omläggning av denna löneförbättring i så måtto att — om vi endast hålla oss till de manliga lärarna — sådana som ha varit i tjänst i tre år skola få 350 kronors lönetillägg och de, som varit med i ytterligare tre år, skola få nya 350 kronor, d. v. s. inalles efter sex år 700 kronor. Det är ett något mindre belopp, som gäller för de kvinnliga lärarna, men det behöver jag kanhända inte tala om.

Nu tyckte vi inom utskottet, att när riksdagen på detta vis hjälper extralärarna, så är det rimligt, att dessa i sin tur hjälpa till vid intagningsprövningarna, i den mån som det behövs. Och märk väl ännu en gång, att de ordinarie lärarna skola i full utsträckning ha hand om dessa inträdesprövningar och att det således endast är i den mån, som det oundgängligen behöves, som extralärarna skola rycka in.

Jag vet väl, att det finns människor, som tycka, att detta är obilligt, men för mig framstår det såsom någonting i hög grad rimligt och detta särskilt av två anledningar. För det första är det mycket få timmar, det här kan komma att vara fråga om, och för det andra har ju flertalet av de lärare, som det här gäller — d. v. s. de, som få en arvodesförhöjning redan efter tre år — inte på något sätt direkt drabbats av 1927 års skolbeslut, eftersom de kommit till efter den tiden.

Det är på grund av detta, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pauli: I denna ganska omfattande fråga angående de extra lärarna, deras anställning och avlöning vid våra läroverk, har diskussionen inom utskottet och här i kammaren kommit att röra sig om en detalj, som knappast kan anses vara av någon större vikt och som efter den behandling den senast fått i utskottet har reducerats till ännu mindre proportioner än den från början hade. Att nu vi, några reservanter i utskottet, likväl ha vidhållit den ståndpunkt, som framgår av reservationen, och att vi här i dag taga kammarens tid i anspråk för att förklara denna ståndpunkt, beror på att vi anse det vara en principalsak det här gäller.

Man har ju, sedan skolreformen genomfördes år 1927, förlagt inträdesprövningarna till läroverkens lägsta klass icke till tiden före höstterminens början, då de övriga inträdesprövningarna äga rum, utan till tiden efter vårterminens slut. Nu är det naturligtvis fullt riktigt, som den föregående ärade talaren

framhållit och som utskottet också förklarar, att vid dessa inträdesprövningar efter vårterminens slut böra i största möjliga utsträckning anlitas ordinarie lärare, och jag vet t. ex., hurusom vid det läroverk, där jag själv tjänstgör, det inte har behövt anlitas någon extralärare i sådant fall. Men en undersökning, som skolöverstyrelsen företagit, har visat, att det på en del håll i åtskilliga fall har blivit nödvändigt att anlita extralärare. Det kan finnas fall, som den föregående ärade talaren nämnde, då de ordinarie lärarna äro sjuka eller på annat sätt förhindrade; det kan också finnas fall, då en extra lärare, som undervisar på detta stadium, är på ett helt annat sätt lämpad att utöva denna ganska krävande och ömtåliga funktion som prövningen av dessa små inträdessökande elever innebär. Jag tror inte man kan säga, att i de fall, då extralärare tagits i anspråk, detta skulle bero på, som det nyss påstods, någon »slapphänthet» ifrån rektorernas sida, och i varje fall har ju redan Kungl. Maj:t i det avseendet lyft ett förebyggande och varnande finger genom att framhålla, att det endast skulle vara i de fall, då det kan anses alldeles *nödvändigt*, som extralärare skulle få lov att användas.

Under sådana förhållanden har jag för min del från början inte kunnat anse ett anslag på 6,000 kronor för detta ändamål vara för mycket. Det har inte varit meningen, att det skulle tagas ut till sista styvern, utan det skulle finnas en marginal, som man skulle ha att dra på för att kunna ge extralärarna en ersättning i de fall de behövde anlitas.

Nu kanske någon i kammaren frågar: varför skall man behöva ge extralärarna en ersättning och inte de ordinarie lärarna? Ja, det beror ju därpå, att extralärarnas anställningsförhållanden äro av helt annan natur. En ordinarie lärare är anställd året om, hans anställning slutar inte med terminens slut, han uppbär lön även under ferierna, men icke tjänstgöringspengar. En extralärare har däremot inte någon anställning efter den dag, då terminen slutar; han anställes på nytt följande termin vid samma läroverk eller vid ett annat. Om man alltså begär, att en extralärare vid inträdesprövningarna, således efter anställningstidens slut och efter det hans avlöning upphört, skall åtaga sig extraarbete hos sin före detta arbetsgivare — ty skolan är inte längre hans arbetsgivare, sedan terminen slutat, — så måste man rent principiellt säga sig att detta är ett obilligt krav. Nu kan man invända, att det endast gäller några dagar. Ja, det är inte så lätt att avgöra, hur pass betungande ett sådant extra uppehåll i läroverksstaden kan vara, även om det inte skulle röra sig om så stora summor. Det har ju också visat sig, att mer än en extralärare låtit förstå sig att godvilligt åtaga sig detta, vilket från hans sida sett måste betecknas såsom en uppoffring och ett tillmötesgående mot sin före detta arbetsgivare.

Jag hör, att uppbrotsstämningen vållar en del sorl, och jag kan inte begära, att kammaren skall ägna allt för stor uppmärksamhet åt denna fråga; det gäller ju en redan förut tillbakasatt kår, nämligen extralärarna, och det kan kanske därför inte synas så viktigt, hur de behandlas. Men jag för min del har inte kunnat underlåta att ur principiell synpunkt reagera mot att de på detta sätt placeras i en undantagsställning. Det finns inte någon anledning att — även sedan frågan nu har inskränkts till att gälla de extralärare, som fått eller komma att få denna arvodesförhöjning — ställa dem i en särklass, ty varför få de denna arvodesförhöjning? Jo, det framhålles uttryckligen i handlingarna, som höra till detta utlåtande, att det sker därför att deras befordran till ordinarie tjänst uppskjutits så länge på grund av förhållanden, som inträffat genom skolreformen. Medelåldern för de lärare, vilka befordras till ordinarie adjunkter, har stigit ända till 39 år. I genomsnitt få de således vänta till nära 40-årsåldern, innan de nå en tryggad anställning. Det är för att bereda dem en sorts gottgörelse för den långa tiden, innan de bli ordinarie, som man givit dem denna arvodesförhöjning. Men nu kommer man och säger, att

*Ang.
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
prövningar.
(Forts.)*

Ang.
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
prövningar.

(Forts.)

eftersom de på grund av denna orsak fått arvodesförhöjning, så skola de dessutom efter anställningstidens slut utföra detta extra, oavlönade arbete. Jag kan inte finna, att det är vare sig logiskt eller rättvist att handla på det sättet.

Skolöverstyrelsen och statskontoret, vilka tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, erinra om en sak, som kan vara förtjänt av att ett ögonblick här observeras. Nämligen att i 1928 års lönerogleringskommittés förslag ingår den tanken, att extralärarnas anställningsförhållanden skulle ändras, så att vissa av dem liksom andra tjänstemän bleve anställda året runt. Man skulle inte längre kalla dessa lärare för extralärare utan »extra ordinarie lärare». Om detta förslag genomfördes, så löste sig för deras vidkommande frågan av sig självt. Ingen människa vet emellertid, när och om 1928 års lönerogleringskommittés förslag kommer att gå igenom, och lika litet veta vi, huruvida just denna del av förslaget kan komma att bli verklighet. Man kan alltså inte bygga på den saken, och därför ha såväl skolöverstyrelsen som statskontoret gått in för den provisoriska anordningen att ställa detta lilla anslag till skolöverstyrelsens och rektorernas förfogande för att därmed i de fall, då det verkligen visar sig nödvändigt, kunna bereda ersättning åt de extralärare, som behöva anlitas vid inträdesprövningarna efter vårterminens slut.

Jag tillåter mig dessutom bemöta en och annan invändning, som jag hört framställas under utskottsarbetet. Man säger t. ex., att läsårets 39 veckor inte utnyttjas effektivt för det vanliga skolarbetet, utan att man beräknar en vecka på hösten för inträdesprövningarna. Då skulle man liksom kunna klyva av en vecka och tänka sig att man tog ut en halv vecka på hösten och lade till en halv vecka på våren, men det är ingen människa, som kan veta, huruvida de lärare, som det här gäller, inte komma att använda hela veckan på hösten och dessutom några dagar på våren. Ett sådant schematiskt tillvägagångssätt löser inte frågan. Lika litet kan man här stipulera, att vi räkna läsåret till och med inträdesprövningarnas slut. En sådan sak går inte utan vidare att bestämma, och det finns förresten ingenting nämnt om den saken i utskottsutlåtandet.

Här kvarstår alltså detta rent principiella förhållande, att en redan förut tillbakasatt och illa behandlad kår ställes i en särställning, i det man begär, att den efter anställningstidens slut skall utföra ett, visserligen relativt litet arbete, men dock arbete utan ersättning. Jag kan icke finna detta vara överensstämmande med billighetens krav. Och då dessutom den ifrågavarande summan är, som biskop Bergqvist framhållit, ytterst liten, så ber jag få vädja till kammaren att här biträda reservanternas förslag.

Häri instämde herrar *Bergman, Johansson-Dahr* och *Thelin*.

Herr Björck, Wilhelm: Jag har begärt ordet för att, då jag ser herr eklestikministern närvarande, utbedja mig en auktoritativ upplysning beträffande en fråga av stor aktuell betydelse i omedelbar anknytning till det nu förevarande anslaget.

Förhållandet är det, att Stockholms stad planerar en nybyggnad för det nyinrättade högre allmänna läroverket för flickor. Man håller som bäst på med att uppgöra ritningar och har i det syftet vänt sig till vederbörande myndighet med förfrågan angående den sannolika omfattningen av läroverket. Därvidlag har det meddelats, att parallellavdelningar kunde påräknas i det fyraåriga gymnasiet men icke med säkerhet i realskolan. Det heter nämligen i skolöverstyrelsens yttrande: »Det torde hava varit riksdagens uppfattning, att de kommunala mellanskolorna och de enskilda flick- och samläroverken i Stockholm utgjorde ett så betydande underlag för ett stort statligt flickgymnasium,

att det underlag härutinnan, som i form av realskola skulle ingå i det högre allmänna läroverket för flickor, kunde tillgodoses genom en fyraårig realskola utan parallellavdelningar.»

Jag har nu ganska noga följt de olika beslut, som riksdagen under de senaste åren fattat i skilda skolfrågor, men jag har ingenstades kunnat finna något stöd för den »riksdagens uppfattning», som här supponerats. Och jag måste säga, att på mig skulle det göra ett mycket egendomligt intryck, om *detta* läroverk skulle utgöra ett undantag från den regel, som gäller beträffande alla andra läroverk, att därest tillströmningen nödvändiggör det, tillfälliga parallellavdelningar inom vederbörande anslags ram skola upprättas.

Jag skulle därför vara ytterst tacksam — och jag tror, att Stockholms stads myndigheter också skulle vara det — om herr statsrådet ville ha vänligheten lämna en förklaring, huruvida jag icke har rätt i min åsikt, att det anslag, som vi nu gå att bevilja, skall kunna disponeras för *alla* legitima ändamål och disponeras *uteslutande* med hänsyn till tillströmningen till de olika klasserna. Det synes mig alldeles uppenbart, att därvid intet läroverk skall favoriseras men heller intet läroverk missgynnas. Efter min mening kan från riksdagens sida endast den uppfattningen göras gällande, att det uteslutande är den kvantitativa synpunkten, som blir bestämmande för utvecklingen, och att alltså parallellavdelningar skola upprättas där det verkliga behovet är störst.

Medan jag har ordet, måste jag på grund av den siste ärade talarens anförande säga ett par ord till försvaret för utskottets ståndpunkt. Jag tror icke heller jag att den föreliggande frågan har någon större praktisk betydelse. I synnerhet sedan andra kammaren redan utan debatt, efter vad som upplysts mig, godkänt utskottets förslag borde striden kunna avblåsas. Saken är den, att av de extra lärare, som det här gäller, får den ena gruppen 350 kronor och den andra gruppen 200 kronor i löneförhöjning. Man har med hänsyn härtill velat förut-sätta, att dessa lärare skola utan ersättning tjänstgöra ungefär två dagar vid provningarna på våren. Nu förhåller det sig så, att gällande avlöningssystem förutsätter, att en vecka vid höstterminens början ägnas helt åt provningar. Lärarna ha nämligen betalt för denna vecka oavsett om de tagas i anspråk eller icke. Jag har tagit reda på hur förhållandet gestaltat sig sista läsåret enligt den statistik, som föreligger. Då har det visat sig, att under hösten 1928 var det ett läroverk, som använde endast en och en halv dag för inträdesprovningar på hösten. 29 läroverk använde två dagar, 21 läroverk tre dagar, 34 läroverk fyra dagar, 10 läroverk fem dagar och 3 läroverk sex dagar. Alltså, av 98 läroverk ha 51, över hälften, icke disponerat mer än halva den tid, som står till förfogande. Man torde alltså med fog kunna kräva, att lärarna tjänstgöra på våren de tre dagar, som de haft betalt för på hösten men icke tjänstgjort. När förhållandet ligger så till, att det icke är mer än tre läroverk i riket, som utnyttjat alla sex dagarna, kan man icke rimligen använda ordet orättvisa, när utskottet, som sagt, enhälligt gått in för att ge 350 kronor till en grupp och 200 kronor till den andra gruppen, om man i samband därmed föreskriver, att de skola tjänstgöra två à tre dagar till.

Jag håller också före, att med den ståndpunkt, reservanterna här företråda, blir det tekniskt oerhört vanskligt att praktiskt ordna dessa förhållanden. Såvitt jag kan finna, nödvändiggör reservanternas ståndpunkt, att man i överstyrelsen på förhand beslutar angående möjligheterna för vart och ett av de olika läroverken att anlita extra lärare vid provningarna. Det är nämligen 3,000 kronor, som maximalt få disponeras, och detta belopp får alltså icke överskridas.

I övrigt kan jag fullständigt instämma med herr förste vice talmannen. Det är alldeles obefogat att driva den satsen, att utskottet velat medverka till en orättfärdig behandling av en med rätta av oss alla omhuldad kär. Man har

Ang.
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
provningar.
(Forts.)

*Ang.
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
prövningar.
(Forts.)*

inom utskottet på alla håll sett på saken från praktiska och förnuftiga synpunkter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Pauli: Jag tror mig kunna försäkra, att extra lärarna vid våra läroverk, om de läsa protokollet över denna debatt, komma att bli ganska överraskade, när de taga del av herr Björcks förklaring, att de äro »en med rätta omhuldad kår». En kår, som genom statsmakternas åtgöranden fått det så ordnat för sig, att dess medlemmar först vid i genomsnitt 39 års ålder kunna nå ordinarie ställning, kan knappast anses vara en särskilt omhuldad kår. Däremot vill jag gärna erkänna, att vi med tacksamhet böra annotera det tillägg på respektive 200 och 300 kronor efter respektive tre och sex års tjänst, som kammarerna nu står i begrepp att besluta och som den äldre kategorien extralärare redan tidigare åtnjutit. Men när herr Björck utan vidare säger: »Vi ge dem så och så mycket penningar, och varför skulle de icke för dessa penningar kunna göra detta extra arbete?», så ber jag änyo få framhålla, att dessa pengar få de av en helt annan anledning. Det är först nu man helt godtyckligt till detta ålderstillägg för extralärarna har hakat denna bestämmelse om att de skola kostnadsfritt hjälpa till vid inträdesprövningarna efter vårterminens slut.

Herr Björck framlade vidare en statistik, som han varit omsorgsfull nog att anskaffa, över hur pass många läroverk, som icke utnyttjat hela veckan för inträdesprövningen på hösten, och konstaterar, att det finnes vissa läroverk, som ej tagit ut alla dessa dagar och alltså ha en del över. Man kan ju dock inte veta, på vad sätt detta drabbar respektive extra lärare rent individuellt. Jag vill särskilt påminna herr Björck om en sorts extra lärare som jag varje år har anledning att tänka på nämligen dem som icke tjänstgöra under höstterminen utan bara under vårterminen t. ex. de som äro vikarier för sådana läroverkslärare som sitta i riksdagen. Det är icke så många, men det finnes alltid några. På dem kan detta icke tillämpas. De få sin lön för vårterminen, men när vårterminen är slut, få de ej ett öre, och sedan påläggas dem detta extra arbete. Deras ersättning som vikarier för ordinarie utgår icke efter vårterminens slut.

För resten vill jag bara uttala en stilla förvåning över att man kan nedlägga en sådan energi på att förhindra ett litet plus i rättvisa och billighet åt en kår, som sannerligen icke blivit bortskämd med omtanke från statsmakternas sida. Jag tror, att herr Björck skulle kunna ägna sin exceptionella energi och arbetsförmåga åt något bättre och mera fruktbärande ändamål.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Björck, Wilhelm: Jag ber med anledning av den siste talarens anförande få hemställa om upplysning, huruvida herr Pauli känner någon extra lärare, som tjänstgjort i minst tre år, vilken endast tjänstgör under vårterminen och är arbetslös under höstterminen, ty det var ett sådant fall han åberopade.

Herr statsrådet Stadener: Herr talman! Med anledning av en till mig ställd fråga vill jag lämna svar, så gott jag kan.

Frågan gällde, huruvida ett statligt flickläroverk i Stockholm skulle vid förefallande behov kunna påräkna möjlighet att inrätta parallellavdelningar. Mitt svar kan icke gärna bli annat än att tillströmningen givetvis måste vara en av de mest avgörande faktorerna för ett läroverks framtida struktur. Och jag vill tillägga, att inom anslaget ram — det anslag vi nu tala om till bland annat extralärarna — böra statens flickläroverk såväl i denna stad som eljest ha samma möjlighet att utveckla sig som likställda undervisningsanstalter i landet. Dessa synpunkter kunna naturligtvis under vissa givna omständig-

heter lämpligen tillgodoses genom inrättande av tillfälliga parallellavdelningar.

Vad sedan beträffar den fråga, som närmast har framkallat diskussionen mellan de två sista ärade talarna, ämnar jag icke förlänga debatten med att gå närmare in på den. Mitt hjärta klappar i takt med herr Paulis, och jag skulle tro, att kammaren bereder en icke så ringa påsk- och ferieglädje åt de statstjänstemän, som det här är fråga om, ifall herr Pauli kunde vinna gehör för sitt yrkande.

Herr förste vice talmannen: Jag tycker, herr talman, att denna fråga blåses upp till proportioner, som äro alldeles orimliga, och om det nu är på det viset, att herr ecklesiastikministerns hjärta klappar i takt med herr Paulis yrkande, så tycker jag, att det också klappar i takt i en proportion, som inte är rimlig. Det är ju dock så, att om man följer den anmaning, som utskottet här ger — en anmaning, som bör riktigt ordentligt läggas under rektorernas ögon — så kommer det att bli huvudsakligen de ordinarie lärarnas göra att förrätta dessa inträdesprövningar, och det måste under sådana omständigheter bli jämförelsevis få fall, då extra lärare kunna komma i fråga.

Herr Pauli säger, att vi inte böra utveckla en sådan energi för att beröva denna kår det lilla lönetillskott, som han alldeles särskilt pläderar för. Men vi kunna inte hjälpa, att vi tycka, att det inte kan vara obilligt detta, att om vi ge en kår av extralärare en extra dusör på 350 kronor — för manliga lärare — efter tre år och 350 kronor efter ytterligare tre år, dessa lärare då övertaga de få timmars arbete med inträdesprövningar, som eventuellt kan komma att falla på deras lott. För ett vanligt omdöme kan detta inte betraktas som något obilligt, och därför har också andra kammaren utan buller och bång tagit utskottets förslag.

Herr Bergman: Jag vill fästa uppmärksamheten på en icke oviktig omständighet, som sammanhänger med denna fråga. Det har här talats om att de ordinarie lärarna äro skyldiga att göra detta arbete men i vissa särskilda fall, då det kan anses behöfligt och nödvändigt, skola extra lärare kunna användas. Den siste talaren gjorde gällande, att detta fall torde inträffa sällan. Man måste emellertid komma ihåg, att det fordras en alldeles särskild läggning för att kunna på rätt sätt behandla just inträdessökande, jag menar nu dem, som börja i lägsta klassen, vilka ju äro flertalet av de inträdessökande. Det kan ganska ofta hända, att det icke finns någon av de ordinarie lärarna, som är särskilt lämplig för detta, men att det däremot finnes extra lärare, som genom anlag och vana att undervisa på detta stadium äro föredrädesvis lämpliga för detta elevmaterial. Att då ställa det så, att man försvårar ett användande av de ur pedagogisk synpunkt bästa krafterna, är ju olämpligt. Då saken ur rent finansiell synpunkt är så obetydlig som den är, och då det gäller en extra ordinarie kår, som visserligen fått en liten uppmuntran här, men ändå har stora svårigheter att kämpa mot i sin kamp för tillvaron, vilken ytterligare blivit försvårad under de sista åren av omständigheter, som här förut blivit berörda, kan jag icke förstå annat än att kammaren bör, sina traditioner likvärdigt, i en sådan sak handla efter billighets-synpunkter.

Herr förste vice talmannen: Herr talman! Den sak, som herr Bergman nu påpekade, kan ju förekomma i ett eller annat fall, men att de unga, jämförelsevis oerfarna lärarna i klump eller i ett större antal skulle vara bättre än de äldre, erfarnare lärarna — det låter åtminstone inte vidare naturligt.

*Ang.
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
prövningar.
(Forts.)*

Ang.
ersättning åt
extralärare
för biträde
vid inträdes-
prövningar.
(Forts.)

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Pauli* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 51 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 60;

Nej — 49.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till gäldande av ersättning för belopp, som förskingrats av förre fjärdingsmannen Karl Hedvall, m. m.; och

nr 53, i anledning av väckt motion om ersättning av statsmedel till Rönninge municipalsamhälle för av förre landsfiskalen Erik Gösta Granlund förskingrade municipalutskylder.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtande nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskild polisverksamhet för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m.

Anslag
till sprit-
polisens verk-
samhet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i proposition nr 73 gjorda framställning hade utskottet i det nu föreliggande utlåtandet hemställt, att riksdagen måtte till särskild polisverksamhet för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 200,000 kronor.

Herr Norling: Herr talman! När jag begärt ordet i denna fråga, är det inte min avsikt att yrka någon ändring i utskottets förslag, och jag hoppas även, att mitt lilla inlägg inte skall behöva föranleda någon längre debatt.

Jag delar till fullo utskottets mening, att anslag för det här avsedda ändamålet alltjämt bör utgå och att skärpta åtgärder mot spritsmugglingen och lönnbränningen böra vidtagas. Emellertid är jag ganska tveksam, huruvida man verkligen med fog kan påstå, att de nuvarande bestämmelserna angående anslagets användning hava fått en fullt tillfredsställande utformning. Det är ju så, att medel ur anslaget endast efter framställning från vederbörande länsstyrelse kunna användas till vidtagande i andra delar av landet än Stockholm av åtgärder till spritsmugglingens bekämpande och i viss mån till stävjande av olaga rusdryckshantering i andra former. Nu klagas det emellertid från flera håll i landet över att det finns länsstyrelser, som visa ett ganska ringa intresse för denna angelägenhet, och följden blir, att litet eller intet utträttas på många sådana ställen, där behov av ett kraftigt ingripande föreligger. Jag har själv besökt en och annan plats, där det har varit fullkomligt uppenbart, att ytterst bedrövliga förhållanden hava varit rådande, och där allmänheten vitsordat, att vederbörande myndigheter, ehuru de hava varit under rättade om dessa förhållanden, icke hava ingripit på något mera kraftigt sätt.

Jag skall därför tillåta mig att uttrycka den förhoppningen, att Kungl. Maj:t ägnar uppmärksamhet åt dessa förhållanden. Det skulle utan tvivel vara önskligt, om man kunde få sådana bestämmelser, som åtminstone i vissa synnerligen anmärkningsvärda undantagsfall kunde möjliggöra, att medel finge disponeras även när icke vederbörande länsstyrelse så begärt. Jag förstår ju mycket väl, att det kan vara förenat med åtskilliga svårigheter att utarbeta dylika bestämmelser, men jag tror, att det blir nödvändigt, om man verkligen skall vinna det med detta anslag avsedda ändamålet.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare lån för anordnande av ett skyddshem för flickor m. m.;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för ökad föredragning i regeringsrätten av finansdepartementet tillhörande mål under första halvåret 1931;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 58 angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103 angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv; samt

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående av viss del av allmänna arvsfondens rätt till arv efter Emmy Genoveva Maria Nygren.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anslag
till sprit-
polisens verk-
samhet.

(Forts.)

*Om
restitution
av stämpel-
avgift till
Västernorr-
lands läns
landsting.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 62, i anledning av väckta motioner om restitution till Västernorrlands läns landsting av viss stämpelavgift.

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 19, inom första kammaren av herr *L. Tjällgren* m. fl. och den andra, nr 65, inom andra kammaren av herr *H. Molander*, m. fl., vilka hänvisats till förberedande behandling av statsutskottet, hade hemställts, att riksdagen med hänsyn till i ett av motionärerna omförmält ärende föreliggande omständigheter och förhållanden måtte pröva skäligt medgiva, att Västernorrlands läns landsting erhöle restitution av vad landstinget uti ärendet kunde befinnas hava erlagt för mycket i stämpelavgift.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att herrar *Tjällgren* m. fl. och *Molanders* m. fl. förevarande motioner, I: 19 och II: 65, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade anmälts av herrar *Nilsson* i Malmö, *Asplund* och *Wallés*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Herr Wallés: Till detta utlåtande finnes fogad en reservation, till vilken jag ber att få yrka bifall.

Västernorrlands läns landsting erhöle gåvobrev på en tomt i Örnsköldsvik, avsedd för uppförande av ett tuberkulossjukhus. Tomten bestod av råmark. Något taxeringsvärde fanns icke åsatt densamma. Det fick tills vidare anstå med taxeringen. Någon stämpelavgift kom då icke omedelbart i fråga. Så uppfördes sjukhuset å tomten. Det hela taxerades därpå till ett belopp av 600,000 kronor. Då debiterades stämpelavgift icke enbart på tomten utan på denna inklusive den därå uppförda byggnaden.

Det förefaller oss motionärer fullkomligt orimligt, att stämpelavgift skall erläggas för en av ägaren uppförd byggnad. Jag för min del har den uppfattningen, att det inte är överensstämmande med lag, att så sker.

Jag vill därför till kammaren hemställa, att rättelse här må ske, och ber fördenskull att få yrka bifall till reservationen, som innebär, att riksdagen med hänsyn till de i ärendet föreliggande omständigheter och förhållanden prövide skäligt medgiva, att Västernorrlands läns landsting må erhålla restitution av vad landstinget uti förevarande ärende kan befinnas hava erlagt för mycket i stämpelavgift.

Herr Svensson, Martin: Herr talman! Den föreliggande framställningen avser en fråga om restitution av stämpelavgift, som motionärerna anse ha blivit oriktigt ålagd. Det förhåller sig så, att vid uppförande av en sjukvårdsinrättning i Örnsköldsvik har, sedan byggnaderna uppförts och fastigheten i dess helhet åsatts ett taxeringsvärde av 600,000 kronor, stämpelavgift blivit påförd landstinget icke allenast för tomten, vilken blivit skänkt för ändamålet, utan också för byggnadernas värde. Stämpelavgiften har upptagits till ett belopp av 6,077 kronor. Den som haft att handlägga ärendet var borgmästaren i Örnsköldsvik, som tillika var ordförande i den gemensamma direktionen för länslasarettet och tuberkulossjukhuset därstädes.

Över den sålunda skedda stämpelbeläggnings kunde besvär hava anförts hos Svea hovrätt inom 6 månader från det stämpelbeläggnings ägt rum. Stämpelbeläggnings skedde den 4 februari 1929, och besvärstiden utgick alltså den 1 augusti 1929. Förvaltningsutskottet inom Västernorrlands läns landsting började ägna frågan sin uppmärksamhet mot slutet av juli 1929. Det upplyses, att man haft frågan under övervägande vid sammanträde den 30 juli men då ansett, att man inte kunde hinna få protokollet färdigt och juste-

rat så tidigt, att man kunde hinna ingiva besvären i rätt tid. Ärendet gick sedan till landstinget, som befriade sina underordnade myndigheter från ansvar för vad som förevarit och i stället genom sitt förvaltningsutskott gjorde framställning till Kungl. Maj:t om att få beloppet återskänkt. Kungl. Maj:t har avslagit ärendet, och landstinget har ånyo upptagit frågan vid sammanträde år 1930 samt då beslutat söka motionsvis få fram saken till riksdagen. Här föreligger således ett fall, då man försuttit besvärstiden. Det synes ju icke ha varit någon omöjlighet för förvaltningsutskottet, som i slutet av juli hade observerat frågan, att i tid inkomma med besvär. Vi ha nyss förut haft ett ärende, som är i viss mån likartat, nämligen statsutskottets utlåtande nr 53. Det gällde där ett municipalsamhälle, som försuttit fatalietiden och därigenom gått miste om en ersättning av allmänna medel. Den framställning, som gjorts om att Rönninge municipalsamhälle skulle erhålla det belopp, som det av sådan anledning gått miste om, blev nyss avslagen utan någon debatt. Vi ha ju vid flera tillfällen haft före sådana frågor, då någon genom att besvärstid eller fatalietid försuttits gått miste om en inkomst eller blivit påförd en utgift, som ansetts vara orättmätig. Men riksdagen har brukat konsekvent avslå dylika framställningar, och i överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t vid tidigare gjord framställning beslutat och med den ståndpunkt, som statsutskottet nära nog enhälligt kommit till, ber jag att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

*Om
restitution
av stämpel-
avgift till
Västernorr-
lands läns
landsting,
(Forts.)*

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wallés* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifallas de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa kostnader för reparation av isbrytarfartyget »Atle»;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för sekreteraren i kommerskollegium A. K. Borgström att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av det för budgetåret 1930/1931 under femte huvudtiteln anvisade anslaget till bekämpande av arbetslösheten jämte i ämnet väckta motioner;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till oförutsedda utgifter i allmänhet;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av Ruda—Finsjö—Oskarshamns och Ruda—Älghults järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kronans deltagande i viss vattenreglering beträffande Skellefte älv;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal m. m. beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk; samt

nr 70, i anledning av väckt motion angående avlöningsförmånerna för personalen vid den av statens järnvägar övertagna Dala—Hälsinglands järnväg.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsålder för chefen för arméns underofficersskola samt för musikedirektörer vid armén och marinen.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

*Ang.
pensionsäl-
dern för
musikdirektör
vid armén
och marinen.*

I punkten 2 av proposition nr 116 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att å aktiv stat uppförd musikedirektör vid armén och marinen skulle under i övrigt gällande villkor äga att efter erhållet avsked undfå fyllnads-pension, därest han vid avskedstagandet uppnått en levnadsålder av 60 år.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Herr **Rosén**: Herr talman! Bankoutskottet har tillstyrkt departementschefens förslag om höjning av pensionsåldern för militärmusikdirektörerna från femtio till sextio år. I samband med försvarsreformen ställde statsmakterna i utsikt, att musiksergeanterna skulle vid pensionsålderns inträdande kunna uppnå fanjunkares pension. Genom det beslut, som kammaren nu helt visst kommer att fatta, blir det icke möjligt att infria denna utfästelse, utan ett stort antal av de nuvarande musiksergeanterna komma säkerligen att få nöja sig med sergeants pension. Jag kan icke instämma i bankoutskottets uttalande, att den reform, som här ifrågasatts, är för staten gagnelig. Utskottet säger till och med, att »starka skäl ur statsnyttans synpunkt» tala för denna exceptionella höjning av pensionsåldern. Jag befarar, att åtgärden kommer att skada militärmusiken, förutom att den skadar de personer, som äro i musikens tjänst.

Jag anser det lönlöst att nu göra något yrkande, men jag har velat till protokollet uttala, att jag finner det beslut, som kammaren nu kommer att fatta, mindre lyckligt.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu ifrågakvarande punkten hemställt.

*Ang.
pensionsäl-
dern för
musikdirektör
vid armén
och marinen.
(Forts.)*

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad pensionsålder för vissa beställningshavare vid marinläkarkåren, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion, II: 233, angående införande i stadgan för rikets allmänna läroverk och i folkskolestadgan av bestämmelser om skyldighet för lärare att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 10, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstansens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet.

Punkterna 1—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till uppehållande av statens elektriska inspektions verksamhet, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 26,600 kronor.

*Anslag
till statens
elektriska
inspektions
verksamhet.*

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena, nr 39, inom första kammaren av herr *G. Strömberg*, och den andra, nr 63, inom andra kammaren av herrar *E. Ahl* och *G. W. Källman*, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att till uppehållande av statens elektriska inspektions verksamhet måtte å extra stat uppföras ytterligare två inspektörer i 27 lönegraden och tre assistenter i 21 lönegraden, samt att för budgetåret 1931/1932 det extra förslagsanslaget måtte höjas från föreslagna 26,600 till 66,600 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Strömbergs samt herrar Ahls och Källmans berörda motioner, I: 39 och II: 63, till uppehållande av statens elektriska inspektions verksamhet, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 26,600 kronor.

Herr Strömberg: Herr talman! Tillsammans med herrar Ahl och Källman i andra kammaren har jag vid denna punkt väckt en motion, som avser en förstärkning av arbetskrafterna vid statens elektriska inspektion. Utskottet har avstyrkt motionen, vilket jag finner i och för sig rätt förklarligt, då riksdagen i regel icke gärna vill vara med om tillsättande av nya tjänster på enskild motion. Jag finner således detta avstyrkande mycket naturligt. Jag är tacksam mot statsutskottet, för att utskottet motiverat avslagsyrkandet på sådant

Anslag
till statens
elektriska
inspektions
verksamhet.
(Forts.)

sätt, att de ändock i viss mån tillmötesgått motionen. Utskottet uttalar nämligen, att det förväntar, att Kungl. Maj:t tager under övervägande, huruvida den nuvarande organisationen fyller de anspråk, som de senaste årens utveckling ställer på densamma. Då jag nu ser herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet närvarande här, vill jag endast begagna tillfället att understryka detta utskottets uttalande, då jag är övertygad om att en utredning i frågan skall visa, att arbetskrafterna vid den elektriska inspektionen för närvarande faktiskt äro otillräckliga, med hänsyn till den snabba utveckling, som förekommit på detta område.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkten 8.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 9.

Lades till handlingarna.

Punkterna 10 och 11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 12 och 13.

Lades till handlingarna.

Punkterna 14—39.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 40.

Anslag
till arbeten
för lösning
av torvkol-
ningsfrågan.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 90,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 98, inom första kammaren av herr *J. Pålsson* och den andra, nr 115, inom andra kammaren av herr *J. Jönsson* i Revinge, vari föreslagits, att riksdagen måtte för budgetåret 1931/1932 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor för understödjande av pågående arbeten för att ekonomiskt och praktiskt lösa torvkolningsfrågan i anslutning till hittills på enskild väg framkomna rön och erfarenheter ävensom till upprättande av fullständiga ritningar, kalkyler och kostnadsberäkningar för de såsom ändamålsenliga befunda anläggningarna samt att medlen måtte anvisas att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde pröva skäligt i sådant avseende föreskriva,

dels ock en inom andra kammaren av greve *A. Wachtmeister* väckt motion, nr 61, däri hemstälts, att riksdagen måtte bevilja ett anslag av 5,000 kronor att i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser utgå som pris för bästa under år 1931 avprovad anordning för vedeldning av värmeledningspannor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt,

I. att riksdagen måtte för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 90,000 kronor;

II. att herrar Pålssons och Jönssons i Revinge berörda motioner, I: 98 och II: 115, icke måtte vinna riksdagens bifall; samt

III. att greve Wachtmeisters motion, II: 61, likaledes icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av herrar *Nilsson* i Malmö, *Wallen* och *Anderson* i Råstock, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herrar Pålssons och Jönssons i Revinge i ämnet väckta motioner.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Herr talman! Under kriget blev vårt land särskilt intresserat för att utveckla våra tillgångar av kraft och bränsle. Sympatier för sådana strävanden ha ju kommit till uttryck år efter år. Man vet aldrig vad framtiden kan medföra, och man har tänkt sig, att dessa sympatier så småningom skulle omsättas i handling, varigenom landet skulle komma att tryggas för kommande tider.

Nu har jag här kommit att stå som reservant till förmån för en av herr Pålsson här i kammaren och herr Jönsson i Revinge i andra kammaren väckt motion. Jag var emellertid icke säker på att den väg, som de anvisade, var den riktiga. Därför lät jag anteckna mig för en blank reservation, såsom en opinionsyttring för själva saken, alltså utan yrkande.

Det är bara denna upplysning jag har velat lämna, och jag har icke heller vid detta tillfälle något yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 41 och 42.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 43.

Lades till handlingarna.

Punkterna 44 och 45.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avgåvos och hänvisades till bankoutskottet nedannämnda motioner:

nr 244, av herr *Ernfors* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt landshövdingen S. H. Kvarnzelius; och

nr 245, av herr *Bergman* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt förra småskolläraryrinnan Signe Eriksson.

Herr *Bjurström* avlämnade en av honom och herr *Hansson, Gustav*, under tecknad motion, nr 246, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Denna motion hänvisades till behandling av lagutskott.

Anmäldes och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en i Oslo den 22 december 1930 undertecknad konvention om ekonomiskt närmande jämte en i ämnet väckt motion;

nr 24, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om punkten 1) i utskottets betänkande nr 16 i anledning av vissa motioner, avseende ändringar i gällande tulltaxa; samt

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till beteskulturens främjande;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till höjande av det mindre jordbruket och befrämjande av gödselvården ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av det s. k. Köpingskomplexet i Västmanlands län; samt

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande och memorial:

nr 5, i anledning av väckt motion, I: 64, om utredning angående de ekonomiska förutsättningarna för en reglering av Fyrisån och dess tillflöden m. m.; samt

nr 6, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionen I: 155 om kronoskatteuppbördens fördelning på två terminer.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.37 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Torsdagen den 26 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4.30 e. m.

Anmälades och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 57, angående vissa anslag från allmänna indragningsstaten m. m., under punkt 1:o) gjorda framställning angående personlig professur för läraren i medicinsk radiologi vid universitetet i Uppsala, medicine doktorn H. F. Laurell;

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 57, angående vissa anslag från allmänna indragningsstaten m. m., under punkt 2:o) gjorda framställning angående arvode till en assistent å fysikalisk-kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala;

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 57, angående vissa anslag från allmänna indragningsstaten m. m., under punkt 3:o) gjorda framställning angående anslag till materiel vid institutionen för ärftlighetsforskning vid universitetet i Lund; samt

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upprättande av ett institut för högspänningsforskning.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 95, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre kronoarendatorn K. J. Alm från viss betalningsskyldighet m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkande nr 23.

Vid föredragning av bevillningsutskottets memorial nr 24, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om punkten 1) i utskottets betänkande nr 16 i anledning av vissa motioner, avseende ändringar i gällande tulltaxa, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkande nr 25, jordbruksutskottets utlåtanden nr 30—33 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.

Föredrogs första kammarens andra tillfälliga utskotts memorial nr 6, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionen 1:155 om kronoskatteuppbördens fördelning på två terminer.

*Ang.
viss motions
remitterande
till annat
utskott.*

Detta memorial lydde:

»I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 155, har herr *Tjällgren* m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivel-

*Ang.
viss motions
remitterande
till annat
utskott.
(Forts.)*

se till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t vid fastställandet av nytt uppbördsreglemente måtte bestämma, att uppbörden av kronoskatt skall fördelas på två terminer, den första förlagd till tiden 25 nov.—5 dec., den andra till tiden 25 april—5 maj.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 6 mars 1931 dagtecknad proposition, nr 186, inför riksdagen framlagt förslag till ändrad tid för kronouppbörden.

Första kammarens andra tillfälliga utskott, som för sin del håller före, att förevarande motion, nr 155, bör behandlas av samma utskott, som kommer att handlägga propositionen nr 186, har velat bereda första kammaren tillfälle besluta, huruvida motionen nr 155 bör av kammarens andra tillfälliga utskott vidare behandlas eller till annat utskott överlämnas.

Utskottet hemställer alltså, att få till kammaren återlämna motion nr 155.»

Herr **andre vice talmannen**: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte bifalla denna utskottets framställning samt hänvisa ifrågavarande motion till bevillningsutskottet.

Vad herr andre vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets memorial:

nr 71, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om befrielse för löjtnanten A. G. Molin från viss betalningsskyldighet; och

nr 72, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens för budgetåret 1931/1932 åttonde huvudtitel; samt

sammansatta stats- och bankoutskottets memorial nr 6, angående ersättning åt utskottets sekreterare m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.38 e. m.

In fidem
Lode Wistrand.

Fredagen den 27 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4.30 e. m.

Justerades protokollet för den 20 innevarande månad.

Föredrogos statsutskottets memorial:

nr 71, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om befrielse för löjtnanten A. G. Molin från viss betalningsskyldighet; och

nr 72, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens för budgetåret 1931/1932 åttonde huvudtitel.

De i dessa memorial föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Vid föredragning av sammansatta stats- och bankoutsutskottets memorial nr 6, angående ersättning åt utskottets sekreterare m. m., bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Anmälades och bordlades

första lagutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i 217 och 219 §§ i lagen om försäkringsrörelse; och

nr 20, i anledning av väckt motion angående faderskapsbevisning medelst blodundersökning; samt

jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronan tillhöriga ägototter i Mölltorps socken av Skaraborgs län;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 94, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, punkten 11;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av återstående delar av förutvarande mötesplatsen Sannahed;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal rörande disposition av viss mark under Strömsholms kungsgård i Västmanlands län;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den till kronan återfallna krononybyggesdelen ²¹/₂₅₆ mantal Sundsvall nr 1 i Stensele socken av Västerbottens län;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till innehavarna av kronohemmanet Holgryte nr 1 i Jönköpings län för erlagda kommunalutskylder;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronan tillhöriga markområden vid Ljungbyhed;

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av den s. k. Skräddareheden m. m. vid Ljungbyhed; och

nr 44, med överlämnande till riksdagen av förteckning över av vattenfallsstyrelsen under år 1930 försålda eller bortbytta tomter.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.41 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.